

Iskrene čestitke ob dnevu žena!

Kako hitro se je obrnilo leto! Nič kaj prijazno ni bilo, polno stisk in strahu pred prihodnostjo. Morda je prav zdajšnji trenutek, ko se zdi, da ni konec skrbi in bojazni pred prihodnostjo, pravi čas, da si vzamemo nekaj uric za srečanje ob 8. marcu, dnevu žensk. Ženske v Sloveniji so bile, kar zadeva delo, vedno enakopravne moškimi, pravzaprav so bile še bolj enakopravne kot moški, saj je na majhnih kmetijah vedno primanjkovalo pridnih rok. Poleg rojevanja in skrbi za otroke, bolnike in onemogle starše jih je vedno čakalo delo na njivi, ko so moški odšli na vojno, pa tudi v hlevu in na njihov bogatinov, če ni šlo drugače. Ko pa gre za lastnino na kmetiji, veliko kmetic še dandanašnji ni enakopravnih. Večinoma so moški še vedno lastniki vsega premoženja. Zaradi stiske, ki narašča, pravijo, da so spet zdravstveno zavarovani le gospodarji kmetij. Nekje sem prebrala, da je bilo v Sloveniji že v tridesetih letih prejšnjega stoletja zaposlena v industriji polovica žensk, kar pomeni, da so tudi v mestih in trgih ženske takoj prevzele enakopravnost pri pridobivanju sredstev za preživetje. Manj izobražene kot moški, saj za izobrazbo deklet ponavadi ni bilo denarja, so delale na slabše plačanih mestih, kar se pozna še dandanašnji. Celo uradna državna statistika priznava, da so med najrevnejšimi v Sloveniji ženske, starejše od 64 let, ki živijo same. Zdajšnje generacije žensk so bolj izobražene kot generacije moških. Ženskam se poznajo tisočletja ubogljivosti in poslušnosti, pri študiju so bolj disciplinirane in vztrajne. Kljub temu pa na vodstvenih delovnih mestih še vedno prevladujejo moški. Ta mesta praviloma prevzamejo ženske, ko je podjetje ogroženo. V politiki se ženske v Sloveniji nikakor ne morejo uveljaviti; trdna moška naveza jih ne spusti na vrh. Tudi v tem primeru ženske prodrejo le, kadar je politična stranka v krizi. Če se ozrem po zdajšnji politični sceni v Sloveniji, lahko brez velikega strahu, da bom pristranska, ocenim, da ženske v politiki ne sprožajo afer, da v javnosti ne govorijo neumnosti, da razen nekaterih, ki jih moški pošiljajo v po kostanj v žerjavico, ženske različnih političnih opcij ne zmerjajo druga druge, da se v teh hudih časih vedejo veliko bolj konstruktivno kot njihovi kolegi. Imamo imenitne ministrice, ki odlično vodijo svoje resorje. Kdaj bo tako hudo, da se bodo moški umaknili sposobni ženski? Kot kaže, moramo za večje uveljavljanje žensk v političnem

življenju še marsikaj postoriti. Ker so ženske enako pametne kot moški, bi z večjo zastopanostjo žensk v občinskih organih in v parlamentu pridobili na pameti. V tem primeru lahko ženske same veliko naredimo. Za začetek se ozrimo okoli sebe in si že zdaj oglejmo, katere ženske bomo čez dobro leto v svojem okolju volile v parlament. Če jih bomo volile vse, ne da bi gledale na to, iz katere politične opcije so, in če jim bomo potem, ko bodo izvoljene, stale ob strani, nam bo vsem šlo bolje. Ko je družina v stiski, je ponavadi ženska tista, ki ne zapusti otrok, vsaj naše lepopisje je polno tovrstnih zgodb. Zakaj torej ne bi dali možnosti ženskam zdaj, ko je država v stiski?

Morda je prav 8. marec dan, ko se lahko ženske usedemo skupaj in razmislimo, katero med nami kaže podpreti, da bomo lažje preživeli sedem suhih let. Se bomo končno otresle občutka manjvrednosti in bomo nehale voliti moške zgolj zato, ker so moški? Enaindvajseto stoletje je stoletje žensk. Me, starejše, lahko pomagamo našim hčeram in vnukinjam, da jim bo življenje lažje, kot je bilo nam.

Mateja Kožuh Novak

vsebina

Seja UO ZDUS	2
Projekt Aktivno državljanstvo	4
Pokojninska reforma	8
Zakon o prostovoljstvu	10
Zakon o malem delu	11
Iz dela organizacij ZDUS, novice	12

Dva tedna za premislek in dopolnila

Člani upravnega odbora ZDUS so si na seji, na kateri so konec minulega meseca obravnavali osnutek poročila o opravljenem delu, finančno poročilo za minulo leto in predlog financ za letos ter predlog okvirnega načrta aktivnosti zveze za letos, vzeli dva tedna časa za popravke, dopolnila in predloge. Dopolnila vsekakor bodo, saj vsa društva upokojencev in pokrajinske zveze še niso poslala letnih poročil, ki bodo vplivala na poročilo zveze za lani in načrte za letos.

Letošnje srečanje upokojencev bo na Pokljuki!

Med ponudbama za letošnje vseslovensko srečanje upokojencev, ki bo med 18. in 30. junijem, so se člani upravnega odbora ZDUS med Radenci odločili za Pokljuko. Organizatorji DU Gorje, PZDU Gorenjske in Center biatlona Pokljuka pričakujejo 30. junija najmanj 13.500 obiskovalcev, za katere bo poskrbel Center biatlon Pokljuka, za zabavo pa bodo godli Mladi Avseniki. Prijavnico s ceno kotizacije, bomo objavili v aprilski številki ZDUS plusa.

Dohodki in stroški skoraj milijon evrov. Po oceni je Zveza društev upokojencev Slovenije lani porabila 991.092 evrov, kar je za 106 evrov razlike med prihodki in odhodki. S članarino je bilo zbranih 87 tisoč evrov, iz poslovanja upokojenskega hotela Delfin v Izoli se je nateklo 142 tisoč evrov, za tisoč evrov več je prispeval pokojninski zavod za športne in rekreacijske dejavnosti upokojencev, vsa druga sredstva pa so bila zbrana z uresničevanjem domačih, mednarodnih in evropskih projektov, ki so hrbtenica delovanja ZDUS.

Dejavnosti zveze letos. V letošnjem letu bo zveza društev upokojencev svoje aktivnosti usmerili predvsem na

- povečanje članstva,
- aktivno spremljanje nastajanja zakonodaje, ki ureja življenje starejših,
- izboljšanje sodelovanja z ministrstvi, kjer nastajajo zakoni in strateški dokumenti, pomembni za starejše,
- projekt aktivnega državljanstva,

Festival za tretje življenjsko obdobje.

Festival za tretje življenjsko obdobje, ki bo letos že enajstič, bo od 27. do 29. septembra v Cankarjevem domu v Ljubljani, sporočajo organizatorji. Več v aprilski številki ZDUS plusa in na www.f3zo.si.

- spremljanje dela in aktivnosti domov za starejše,
- iskanje novih denarnih virov za medsebojno pomoč starejših po projektu Starejši za starejše in širitev projekta na nova društva,
- oblikovanje koordinacije nevladnih neprofitnih organizacij, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja nad starejšimi itd.

Še druge aktivnosti. Letos bo zaživel projekt kartica ugodnosti, ki obeta, da se bo z motivacijo vseh članov za uporabo kartice zmanjšala finančna stiska starejših. Upokojenci naj bi z uporabo kartice in s tem z uveljavljanjem številnih popustov prihranili po eno pokojnino na leto.

Vodstvo bo nadaljevalo s finančnimi in računovodskimi tečaji za tajnice in tečaji za organizatorje izletov.

Tudi letos se namerava vodstvo ZDUS vsaj enkrat na leto srečati s predsedniki društev v pokrajinskih zvezah in z njimi izmenjati informacije, kar nedvomno koristi obojim.

Prevzemamo vodenje AGE? Predsednik Mestne zveze upokojencev Ljubljana Marjan Sedmak in že dosedanji član vodstva AGE, evropske platforme starejših od 50 let, bo slovenski kandidat za prihodnjega predsednika platforme, za kar je dobil polno podporo vseh članov upravnega odbora ZDUS. AGE združuje več kot 150 nevladnih organizacij in združenj in zastopa interese 150 milijonov Evropejcev, tako da opozarja evropsko politiko na težave in probleme, s katerimi se spopadajo starejši. *M. V.*

Popravek

V članku Starejši za skladen razvoj dolgožive družbe, objavljenem na 6. strani januarske številke ZDUS plusa smo namesto pravilne vrednosti projekta 154.836 evrov, zapisali 145 tisoč evrov. Za nenamerno napako se opravičujemo. *Uredništvo*

Statistično pričakovana starost

Statistični urad Evropske unije Eurostat je tudi letos pripravil izračune o pričakovanem trajanju življenja glede na izobrazbo po Mednarodni standardni klasifikaciji izobraževanja 1997 (v nadaljevanju ISCED 97). Izračuni so bili izdelani za leti 2007 in 2008. Izbor držav, ki so sodelovale v raziskavi, je temeljil na dostopnosti podatkov o umrlih in na podatkih o umrlih po socialnoekonomskih značilnostih ali po izobrazbi v Bolgariji, Češki, Danski, Estoniji, Italiji, Madžarski, Malti, Poljski, Romuniji, Sloveniji, Finski, Švedski in Norveški. Na pobudo Eurostata je Slovenija posredovala podatke o številu umrlih po spolu. Podatke o izobrazbi za umrle smo posredovali na podlagi podatkov, pridobljenih s popisom prebivalstva v Republiki Sloveniji v letu 2002 in statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva. Eurostat je podatke o izobrazbi združil v tri izobrazbene skupine, in sicer osnovnošolska izobrazba ali manj, srednješolska izobrazba ter višješolska in visokošolska izobrazba. Pri razlagi rezultatov pa je treba upoštevati, da gre za poskusne izračune in da se bo metodologija izračunavanja v prihodnje še dopolnjevala, zato je treba razlago jemati z določenim pridržkom.

Države se po pričakovanem trajanju življenja precej razlikujejo. Izračunano pričakovano trajanje življenja po izobrazbi razkriva po navedbah Eurostata socialnoekonomske neenakosti na področju zdravja. Temeljna ugotovitev je, da se v večini držav, zajetih v raziskavo, pričakovano trajanje življenja povečuje s stopnjo izobrazbe; bolj izobraženi ljudje živijo dlje kot manj izobraženi, pa naj gre za moške ali ženske. Pričakovano trajanje življenja za ženske z določeno stopnjo izobrazbe je vedno daljše od pričakovanega trajanja življenja za moške z enako stopnjo izobrazbe, vendar pa so razlike med spoloma vse manjše, čim višja je izobrazba.

Po navedbah Eurostata je vpliv izobrazbe na pričakovano trajanje življenja, to je razlika v pričakovanem trajanju življenja med višješolsko in visokošolsko izobraženimi ter osnovnošolsko ali manj izobraženimi najbolj očitna pri moških v državah vzhodne Evrope (Bolgarija, Češka, Estonija, Madžarska, Poljska, Romunija). Med drugimi državami, zajetimi v raziskavo, so razlike manj opazne. Objavljeni podatki prikazujejo drugo pomembno »prednost« žensk pred moškimi, in sicer, da je pričakovano trajanje življenja za moške z višjo in visokošolsko izobrazbo še vedno nižje od pričakovanega trajanja življenja za ženske z osnovnošolsko izobrazbo ali nižjo od tega. To je veljalo v letih 2007 in 2008 za prebivalce vseh starosti v Italiji, na Malti, na Poljskem, v Romuniji, v Sloveniji, na Finskem, Švedskem in Norveškem. Pri drugih državah, zajetih v raziskavo, je to veljalo za približno polovico primerov, in sicer v veliki večini pri starosti 50, 60 in 70 let.

Po navedbah Eurostata je mogoče ugotoviti tudi to, da je razlika v pričakovanem trajanju življenja med izobrazbenimi skupinami pri moških večinoma večja kot pri ženskah, v mnogih primerih celo dvakrat večja. Razlike med izobrazbenimi skupinami so najizrazitejše med mladimi moškimi. Na splošno je razlika v pričakovanem trajanju življenja za moške pri vseh starostih večja pri primerjavi srednješolske izobrazbe z osnovnošolsko izobrazbo ali nižjo od te kot pri primerjavi srednješolske izobrazbe z višješolsko in visokošolsko izobrazbo. Pri ženskah so te razlike manj izrazite tako pri primerjavi srednješolske izobrazbe z osnovnošolsko izobrazbo ali nižjo od te, kot tudi pri primerjavi srednješolske izobrazbe z višješolsko in visokošolsko izobrazbo. Pričakovano trajanje življenja je za ženske bistveno večje kot za moške, so pa manjše razlike med izobrazbenimi skupinami v pričakovanem trajanju življenja za ženske in za moške.

Tudi v Sloveniji najdlje živijo višješolsko in visokošolsko izobražene ženske. Tako kot pri vseh v raziskavo zajetih državah se tudi v Sloveniji pojavljajo razlike v pričakovanem trajanju življenja po spolu in izobrazbi. Glede na izsledke raziskovanja v letu 2008 »najbolje kaže« višješolsko in visokošolsko izobraženim ženskam, saj lahko pri starosti 30 let pričakujejo še nekaj več kot 54 let življenja, medtem ko lahko moški pri tej starosti in s tako izobrazbo pričakujejo blizu 4 leta manj kot ženske. Ženske s srednješolsko izobrazbo lahko pri starosti 30 let pričakujejo še nekaj manj kot 54 let življenja, moški pa še natanko 47 let. Najslabše »kaže« tistim z osnovnošolsko izobrazbo ali nižjo od te, pri čemer lahko ženske, stare 30 let, pričakujejo še 52 let življenja, medtem ko lahko moški pri tej starosti in s tako izobrazbo pričakujejo še nekaj manj kot 43 let življenja. V letu 2008 je razlika v pričakovanem trajanju življenja med višješolsko in visokošolsko izobrazbo ter osnovnošolsko izobrazbo ali nižjo od te najočitnejša pri 30 let starih moških. Pri njih je namreč ta razlika nekaj več kot 7 let, medtem ko je pri 30 let starih ženskah le 2 leti in pol.

Komentar. Pri višješolsko in visokošolsko izobraženih se Slovenija ne razlikuje veliko od držav, zajetih v študiji. Vendar so vseeno kar velike razlike med moškimi »izobraženci« v Sloveniji v primerjavi z manj izobraženimi. Razlika med »izobraženimi« ženskami in tistimi, ki niso, je bistveno manjša, a je še vedno 2,8 leta. Kako je z bremeni pokojninskih in drugih skladov po spolu in izobrazbi, lahko sklepamo sami.

V razmerah dolgožive družbe je treba poleg tega razmišljati še o drugih zadevah.

Stroka pravi, da je samo Amišem (posebna etnična skupnost v ZDA) uspelo izravnati pričakovano dobo življenja med spoloma (brez avta, alkohola, ipd).

Kaj ponuja projekt Aktivno državljanstvo?

Naša generacija in civilna družba nasploh (kaj pa so društva upokojencev drugega kot specifične organizacije civilne družbe?) vse prevečkrat spregledana in preslišana, ko se oblikujejo in sprejemajo politične odločitve. Zato pripravljamo projekt Aktivno državljanstvo, s katerim želimo pravočasno, v demokratičnem dialogu določiti naša stališča do posameznih vprašanj in problemov ter ta stališča posredovati poslancem in avtorjem nastajajočih zakonskih aktov.

Projekt je torej tudi naš odgovor na svojstvene razmere, v katerih se je znašla slovenska družba. Številni strokovnjaki se namreč strinjajo, da je gospodarska in politična kriza v Sloveniji globlja in dolgotrajnejša predvsem zato, ker je slovenska politika v obdobju prehoda slovenske družbe iz 'dogovorne ekonomije', ki našemu gospodarstvu ni več zagotavljala mednarodne konkurenčnosti, v kapitalistično družbo pokleknila pred nosilci brutalne divje privatizacije.

Tajkunizacija družbe, kot jo poznamo dandanašnji, namreč ne bi bila možna, če bi politika zagotavljala normalen pravni red, če ne bi dopuščala kriminalnega prisvajanja nekdanje družbene lastnine (pri njenem ustvarjanju pa smo sodelovali vsi ali predvsem naša generacija!) ali celo sodelovala pri tem. Vseeno je, kako to stanje danes imenujemo: nekateri govorijo, da nam je bila 'ukradena država', drugi opozarjajo, da gre za razpad pravnega reda, tretji spet poskušajo vse skupaj poskušajo prikriti s izgovorom, da je za vse kriva kriza, ki je vsesplošna. Nobenega dvoma ni: imamo politiko, ki se je zaprla vase, ki je izgubila občutek za resnične razmere, ki ne posluša in ne upošteva nikogar mimo sebe, razen če ji ponudi dovolj veliko materialno korist. Opraviti imamo torej s povsem odtujeno politiko, ki proizvaja nove in nove predpise (od katerih so nekateri povsem neuresničljivi!), ni pa sposobna zagotoviti njihovega uveljavljanja, uresničevanja!

Kako si zamišljamo projekt Aktivno državljanstvo? Predlagamo, da se v vsaki slovenski pokrajini pri zvezi društev upokojencev, oblikuje poseben aktiv kvalificiranih posameznikov različnih profilov, ki bodo sami ali s pomočjo strokovnjakov pri ZDUS iz nastajajočih zakonskih aktov (do konca mandata bosta vlada in parlament sproducirala še kakih 700 zakonov in podzakonskih predpisov!) izluščili tiste, ki najbolj neposredno zadevajo upokojence. O teh vprašanjih bodo aktivni oblikovali in uskladili

svoja stališča, jih argumentirali ter jih pravočasno posredovali poslancem v njihovih poslanskih pisarnah (pa tudi neposredno političnim strankam ali poslanskim skupinam). Seveda največkrat to ne bo dovolj, zato se bomo skupaj dogovorili tudi za druge oblike dela, kot so stiki z mediji, strokovni posveti, konference in, če bo treba, tudi protesti.

Dosedanje razprave so pokazale, da so problematični predvsem štirje sklopi problemov, ko se moramo hitro odzvati:

- **Zakon o malem delu**, kjer so naša stališča bolj ali manj jasna: zakon ni kdove kako dober, lahko bi problematiko občasnega dela upokojencev ločili od študentske problematike, toda zdaj je, kar je; zakon imamo, zdaj nas čaka referendum in verjetno je bolje, da ta zakon potrdimo, kot da ostane tako, kot je bilo zadnja leta, ko so se okoriščali predvsem študentski servisi in študentski funkcionarji (nekateri so celo iz naše generacije!);
- **upokojska zakonodaja**. Tu je čutiti precejšnje razlike celo med stališči DeSUS in upokojsko 'bazo', ki se nagiba k temu, da bi se na morebitnem referendumu izrekla za zakon;
- **davki na dohodke in premoženje**. Tu se je pokazala vsa nekvalificiranost nekaterih državnih inštitucij, ki so pripravile sistem popisa in ocenitve premoženja, kar je prava polomija. Zdaj bo verjetno treba počakati, da vidimo, kaj bodo snovalci zakona zares predlagali;
- **socialna oskrba**; tu prave razprave in stališč še ni, čutiti pa je zaskrbljujoče težnje nekaterih, da bi vso problematiko reševali z domovi za upokojence, ki pa niso vselej prava in še zdaleč ne tudi najcenejša rešitev.

Seveda je za nas pomembnih še veliko drugih predpisov, ki jih vladne službe pripravljajo s premalo dialoga in največkrat na rovaš kakovosti. Toda za nas je najpomembnejše, da naša stališča vsaj o »naših« zakonih pridejo do poslancev. Zato je najpomembnejše, da hkrati z oblikovanjem teh stališč zberemo podatke o poslanskih pisarnah (naslove, urnike dela itd.) in poslancih in ocenimo, kdo od njih se sploh oglašja v teh pisarnah, kdo je pripravljen prisluhniti mnenjem in argumentom 'iz baze', kdo pa je zgolj trobil svoje (odtujene) stranke. Tudi če iz prihodnjega parlamenta izločimo zgolj nekaj takih aparatčikov, ki so pozabili, kje so bili izvoljeni, bo naslednji parlament boljši od zdajšnjega.

V prihodnjem mesecu bomo poskušali ustanoviti take aktivne pri vseh pokrajinskih zvezah društev upokojencev ter se dogovoriti za redne stike s poslanci v poslanskih pisarnah po pokrajinah. V prihodnji številki ZDUS plus pa vas bomo seznanili, kako nam je to uspelo in kako nam pri tem pomagajo poslanske pisarne.

ZDUS

Obiskujte strani www.zdus-zveza.si

Emil Milan Pintar

S Heleno Blagne od klasike do popa

V ljubljanske Stožice prihaja na oder v vsem sijaju prva dama slovenske domače glasbe Helena Blagne. Pa ne sama! V eni najbolj bleščečih predstav zadnjega desetletja v Sloveniji bo pevska, ki se že več kot dve desetletji razdaja zvestim in vedno novim poslušalcem, združila moči z zborom Dunajskih dečkov, ponosom in kulturnimi ambasadorji sosednje Avstrije. Spektakel bo spremljal 80-članski simfonični orkester.

V Stožicah lahko 29. marca pričakujemo Heleno Blagne spet drugačno, toda enako prepoznavno, samozavestno, profesionalno in pripravljeno na nove izzive.

Pripravljate se na največji vrhunski glasbeni dogodek leta. Kaj treme?

Zavedam se, da sta pred menoj velik izziv in velika odgovornost. Projekt je nastal v sodelovanju slovenske in avstrijske glasbene agencije, ki imata svoja pričakovanja in zahteve. Rada sodelujem z vrhunskimi umetniki in vrhunskimi menedžerji, saj jih odlikuje visoka raven profesionalnosti. Poleg tega ima dogodek tudi mednarodno razsežnost, saj je častni pokrovitelj koncerta avstrijski veleposlanik pri nas dr. Erwin Kubesch. Treme pa ni.

Kako ste prišli na zamisel za sodelovanje s tem znamenitim dunajskim zborom?

Z Dunajskimi dečki smo se dogovarjali precej časa. So zelo zaseдени, nastopajo na največjih svetovnih odrih in z najbolj zvenečimi imeni glasbene scene, od Placida Dominga do Joseja Carrerasa. Vesela in ponosna sem, da se nam je uspelo dogovoriti za nastop v ljubljanskih Stožicah, saj imajo Dunajski dečki na leto po vsem svetu tudi po tristo in več koncertov z več milijoni poslušalcev. Čudovito se mi zdi, da imamo v Sloveniji končno tako veliko dvorano, kot je stožiška arena, da lahko gostimo tudi tako zveneča in velika imena, kot so Dunajski dečki.

Katere skladbe lahko pričakujemo na tem napovedanem velikem dogodku?

Z izbiro smo se veliko ukvarjali. Spričo pričakovanj občinstva smo se odločili za pisano paleto glasbene ponudbe od klasike do popa. Klasičen program obsega Haydna, Mozarta, Schuberta in seveda Straussa, nadvse zanimiv pa se mi zdi pop program Dunajskih dečkov, saj obsega skladbe od uspešnic skupine Abba pa vse do skladb Beatlov in skupine Queen. Združili bomo vokale v filmski glasbi (Titanic), glasbi skupine Abba, zelo zanimiva pa bo skupna izvedba mojega evergreena Moj dom v nemškem in slovenskem jeziku, za kar so se Dunajski dečki in seveda njihov dirigent Gerald Wirth še posebej potrudili.

Katere svoje pesmi pa sami uvrščate med svoje največje uspešnice, posebej ljube tretji generaciji?

Oh, veste veliko čudovitih skladb se je nabralo v zakladnici moje kariere. Pravzaprav jih je toliko, da bi jih težko izbrala, če pa malo pomislim so to skladbe Moj dom, Poleti lastovka, Pogrešam te, Bodi

srečen, bambino, Osamljena ... Nekatero od naštetih boste zanesljivo slišali tudi na koncertu v Stožicah.

Svojega družinskega življenja ne razkrivate pred javnostjo. Kot vsi imate tudi vi najbrž kdaj črne dni. Ostanete takrat doma ali pokažete nejevoljo na ulici, čeprav vas ljudje poznajo kot nenehno nasmejano?

Kadar imam slab dan, se zaprem med štiri stene in godrnjam, včasih pa tudi samo čebļam s sabo. Ne dovolim pa si, da bi se sama sebi smilila, čeprav je vloga zdajšnje ženske v sodobni družbi, pravzaprav bolj rečeno skupek vlog, ki jih mora ženska in mati vsak dan usklajevati, zahtevna, saj so tudi pričakovanja velika. Bili pa bi prese-nečeni, če bi vedeli, kako normalno diha in deluje naša družina. No, predvsem se imamo radi in se cenimo, preprosto, imamo se radi!

Upokojenske ugodnosti pri nakupu vstopnic

Seveda smo mislili tudi na starejše, saj se zavedamo, da časi niso rožnati, zato smo pripravili posebno ponudbo. Od 1. marca dalje bodo članom društev upokojencev na voljo vstopnice po nižji ceni, in sicer **na vseh poštah Slovenije**. Zaradi velikega zanimanja in omejitve števila sedežev priporočamo, da jih kupijo čim prej. Za nakup vstopnic vstopnice po znižani ceni sta potrebna zadnji odrezek pokojninske nakaznice ali članska izkaznica društva upokojencev. **Cena s popustom je 25 evrov (3 kategorija), 35 evrov (2 kategorija) in 45 evrov (1 kategorija).**

Življenje starejših v Weltersbachu

V minulih letih me je pot pogosto vodila po Nemčiji. V kraju Weltersbach smo s slovenskim veteranskim orkestrom v naselju seniorjev prirejali tamkajšnjim stanovalcem promenadne koncerte. Bilo je časa na pretek za spoznavanje posebne oblike varstva – življenja starejših ljudi v tem kraju.

Položen v gričevnato pokrajino med velemesti Köln, Düsseldorf in Wuppertal, se Weltersbach skriva med polji, travniki in gozdovi. Ustanova Pilgerheim Weltersbach je dom za ostarele, potrebne oskrbe in nege. Dom je priključen evangeličanski cerkvi v Rheinlandu.

Ustanova Pilgerheim Weltersbach je lani praznovala 75-letnico obstoja. Iz skromnih začetkov se je razvila v naselje starejših (Seniendorf), v vas upokojencev, v kateri živi več kot 500 oskrbovanih ljudi. Pilgerheim Weltersbach je leta 1926 ustanovila skupnost baptistov iz Rheinlanda in Westfalena, da bi ponudila dom in lajšanje čedalje večjih težav starostnikom. Weltersbach nudi poleg sodobno in funkcionalno urejenih oskrbovalnih poslopij, apartmajev in stanovanj tudi moderen center za druženje. Tradicija in sodobnost se srečujeta in povezuje na vsakem koraku. Bližina ljudi, naklonjenost, ljubezen do bližnjega – vse je v vlogi nege in oskrbe. Dolina nudi tudi vse druge možnosti zagotavljanja polnega življenja. Kavarna vabi na srečanja; medkrajevni avtobus vozi v druga mesta; trgovina nudi vse potrebno za vsakdanje življenje; bogato založena knjižnica je pri roki za lažje čtivo pa tudi za izobraževanje. Ljudje niso le pasivni odjemalci različnih aktivnosti, temveč v njih sodelujejo z lastnimi idejami in z oblikovanjem programov. Kdor je vezan na sobo, lahko spremlja življenje v dolini preko radia in televizije (videa).

Posebnost Weltersbacha je njegov kmečki značaj. Približno 500 prebivalcev živi v različno velikih hišah stare vasice. Razlikujejo tri vrste območij.

Območje za nego

Stanovalci-oskrbovanci, ki potrebujejo večjo nego, stanujejo v oddelkih za nego. Hiša Siloah nudi vse možnosti za intenzivno nego. V treh negovalnih oddelkih 24 ur na dan negujejo 69 oskrbovancev, ki prebivajo v največ v dvoposteljnih sobah.

Obiskujte strani www.zdus-zveza.si

Zaradi vse večjega povpraševanja so v hiši Bethel opremili še en oddelek s 17 posteljami. Kljub tej ponudbi je čakalna doba za ta oddelek še vedno dva do štiri mesece.

Domsko območje

Približno 250 stanovalcev živi v 11 hišah, in to skoraj brez izjeme v enoposteljnih sobah s kopalnico in WC. Sobe so lahko opremljene z lastnim pohištvom stanovalcev. V vsaki hiši je jedilnica, v kateri postrežejo s 3 do 4 obroki na dan. Poskrbljeno je tudi za čiščenje stanovanja in pranje perila. Na voljo je osebje za pomoč pri težjih opravilih, ki jih stanovalci sami ne zmorejo. Zagotovljeno je tudi nočno dežurstvo. Stroške delno pokriva zdravstvena zavarovalnica. Čakalna doba za domsko območje je 6 do 12 mesecev.

Oskrbovalno domovanje

v najemniškem območju

Kdor bi v starosti rad ohranil samostojnost, se lahko prijavi za območje oskrbovanega domovanja, za katerega je tudi največ povpraševanja. Trenutno je čakalna doba najmanj pet let. Za posameznike je na voljo 60 apartmajev, za zakonske pare pa vrstne hiše, bungalovi ali apartmaji.

V Bergstrasse je 19 vrstnih hiš. Vsaka hiša meri 60 kv. m. in ima dnevno sobo, spalnico, kuhinjo, vežo in kopalnico. Dodatno ima še teraso in majhno ropotarnico. Hiše imajo talno ogrevane in so opremljene. Enako je opremljenih 30 bungalovov, ki imajo prav tako 60 kv. m. površine. Več kot 80 apartmajev ima enake prostore in opremo, le njihova površina je manjša (37 do 45 kv. m.).

Za stanovanja se lahko prijavijo le osebe z dovoljenjem WBS (Wohnberechtigungsschein). Sklenitev najemne pogodbe je vezana tudi na sklenitev pogodbe o oskrbi, s katero stanovalcem med drugim zagotavljajo tudi takojšnjo pomoč v stanovanju in pomoč v sili. Stroški te pomoči so 35,80 evra na dan.

Območje za kratkotrajno nego

Hiša Bauernhof je hiša za kratkotrajno nego. Sprejema starejše ljudi, potrebne nege. Za kratkotrajno nego del stroškov krije zavarovalnica.

• **Fizikalna terapija** obsega fango, masaže, limfno drenažo in bolniško telovadbo.

• **Ergo terapija** je namenjena za posamezne stanovalce posamezno ali za manjše skupine stanovalcev. S to terapijo povečujejo samostojnost, gibljivost, samozaupanje, sposobnost koordinacije.

• **Socialna služba.** Socialni delavci uvajajo nove stanovalce in jim pomagajo pri skupinskih aktivnostih (kegljanje, skupno preživljanje popoldnevov, praznovanja, izleti). Spremljajo jih na terapije in jih obiskujejo v bolnišnici.

• **Zdravniška služba.** Zagotovljena je stalna dnevna zdravniška oskrba in občasni (tedenski, polmesečni, mesečni) obiski zdravnikov specialistov.

• **Življenje v vasi.** Uprava, strokovno osebje in prostovoljci se trudijo stanovalcem pripraviti čim ugodnejše bivanje. K temu pripomorejo različne dejavnosti, ki potekajo skozi vse leto. Ob ponedeljkih in četrtek je telovadba. Dvakrat na teden na plavanje in vsak dan ergo terapija. Ob petkih se v šahovskem klubu zberejo vsi ljubitelji šaha. Kdor se rad druží, je prijazno vabljen k urici veselega druženja v hiši Tabea. Knjižnica ponuja pestro izbiro čtiva in je odprta dvakrat na teden.

Osrednja točka v vasi je cerkev s pripadajočimi poslopji. Tu se vrsti večina cerkvenih in kulturnih prireditev. Vsako nedeljo dopoldne je maša in vsak torek popoldne biblijska ura. Vsako jutro posredujejo v hiše jutranjo molitev, pa tudi vsakovrstne novice.

Radi vabijo zборе iz sosednjih krajev, pa tudi učenci šol pogosto obiščejo vas. Vrh kulturnega poletja so koncerti zborov in orkestrrov, ki prihajajo iz oddaljenih mest in iz tujine. V Weltersbachu so že gostovali zbori in orkestri iz ZDA, Kameruna, Ugande, Tajske, Rusije, Peruja, Slovenije in drugih držav.

Za stanovalce organizirajo 3 do 4 daljša potovanja na leto, izlete in dopuste. Največji domači izlet je septembrska vožnja po Renu ali Moseli. S tem izletom se ponavadi tudi konča sezona izletov.

V vasi so najrazličnejše možnosti nakupovanja; ob ponedeljkih, sredah in petkih stanovalce obišče potujoči SB-Market in zelenjavni voz. Petkrat na teden vozi avtobus do mest Solingen in Leverkusen in nazaj.

Vas ostarelih?

Da. Vendar sem jo vse dni doživljal kot kraj impulzivnega življenja, različnih pobud in izzivov ter neomejenih možnosti gibanja. Dolina je namreč zanimiva tudi za pešce in trimčkarje iz bližnje okolice. Weltersbach je kraj, ki združuje ljudi vseh generacij. Spremljanje in pomoč nudi 500 stanovalcem kar 200 strokovnih delavcev in prostovoljcev. Weltersbach nudi kakovostno oskrbo in nego, pa ne le to: stanovalce strokovno in laično osebje tudi spremlja na življenjski poti, ki je mnogokrat povezana s slovesi, boleznijo in omejitvami. Želijo jim nuditi dom, v katerem bodo začutili bližino, varnost in pripadnost.

Naj končam predstavitev seniorske vasi z mislijo slovenske psihiatrinje Mire Ahlin: Aktivnost, optimizem, smisel za humor, ustvarjalnost ter lastna življenjska filozofija s pridihom modrosti so tiste lastnosti, zaradi katerih je življenje tudi v višji starosti lepo.

Tako sem ga tudi podoživljal v Weltersbachu.

*Milan Pavliha,
prof. ped.*

Novo življenje po upokojitvi

Države po svetu se spopadajo z naraščanjem števila starejših in z njihovo vse daljšo življenjsko dobo.

Pokojninski skladi, ki so pred 50 leti računali, da bodo povprečnemu upokojencu izplačevali pokojnino od 10 do 15 let, se dandanašnji soočajo z napovedjo, da se je doba podaljšala najmanj za eno desetletje, če ne celo za dve. Zato so pokojnine vse manjše, breme na plečih upokojencev in njihovih sorodnikov pa vse večje. Od tod zadrege s pokojninskimi reformami, ki naj bi vse višje pomikale starostno mejo upokojevanja, da bi tako pokojninski skladi vsaj malo uravnali pričakovano dobo izplačevanja pokojnin.

Dandanašnji je petdesetletnica videti mlada in jih še kako desetletje ne bo kazala kaj več kot 45! Koliko postavnih moških s srebrnimi lasmi ali z obrito glavo, ki skriva plešavosti, se vrtili okrog vas? Švicarji imajo revijo za starejše, imenovano Zeitlupe, v kateri nastopajo ženske in moški, ki so v svojem tretjem obdobju začeli novo življenje, podjetniki v duhu in dejanjih. Eden med njimi je po sedemdesetem letu celo ustanovil zasebno radijsko postajo za starejše. Evergreeni, malce počasnejša poročila z drugačnimi poudarki in novicami, poslušalcev pa toliko, da radijska postaja sploh nima težav s pridobivanjem reklam. Druga, 75-letna ženska je odprla servis za pomoč starejšim, organizirala je četo mladih, šolanih in dotlej slabo plačanih negovalk in negovalcev, ki se pripeljejo na dom k onemoglemu starejšemu, ga peljejo na sprehod, umijejo, prinesejo hrano. Takih zasebnih iniciativ je, kolikor hočete!

V Milanu, denimo, je premožen milanski par obnovil stavbo nasproti znamenite opuščene milanske postaje Farini, v njej pa bo odprl dom za kakih 60 starejših aktivnih in samostojnih parov ali samskih ljudi. Zagotovljeno bo dnevno in nočno dežurstvo zdravnika, medicinske sestre, negovalcev in drugih, prav tako nadzor nad zdravjem ljudi, ki si kupijo varovano stanovanje. Pri nas bi bila tej milanski obliki še najbolj podobna varovana stanovanja.

Vse to poznamo tudi pri nas.

Model je povzet po ameriškem kondominiumu, kondu, kot mu tam rečejo na kratko. Morda je prav v tem kondominiumu rešitev tudi za slovenski projekt, ki ga pod kratico AOBIS podpira Evropska unija. Alternativne oblike bivanja starejših bodo prej ali slej zaživele tudi pri nas, če se bodo sosedje naučili biti strpni in prijazni drug do drugega.

Lada Zei

Rešitve, prijazne upokojujencem

Modernizacija pokojninskega sistema, izpeljana s konec leta 2010 sprejetim ZPIZ-2, ki zadeva zdajšnje kot prihodnje upokojujence, je v rokah ustavnega sodišča. To mora v kratkem odločiti, ali je upravičen referendum o tem, kar zahtevajo sindikati ali ne. Zato, da bi lahko odgovorneje odločali na referendumu, če bo do njega prišlo, bom predstavila rešitve iz ZPIZ-2, ki so ugodnejše za zdajšnje in prihodnje upokojujence, pa tudi tiste, ki so manj ugodne od sedanje ureditve.

Ugodnejše rešitve

Odprava različnih višin uskladitev pokojnin. Med najpomembnejše novosti, za zdajšnje pa tudi bodoče upokojujence, sodi odprava različnih višin uskladitve pokojnin, ki jo zahteva sedanji 151. člen ZPIZ-1. Zaradi uporabe tega člena je prva uskladitev pokojnin februarja vsako leto izvedena v dveh različnih odstotkih. Večina upokojujencev je deležna za okoli 0,6-odstotkov manjše uskladitve kot preostali, večinoma na novo upokojeni. Tudi zaradi te določbe je v času veljavnosti ZPIZ-1 razmerje med povprečno pokojnino in plačo od 68,1 odstotka v letu 2000 padlo v letu 2010 na 59,7 odstotka, pri starostni pokojnini pa od 75,3 odstotka na 64,7 odstotka.

Sedaj veljavni sistem usklajevanja pokojnin se z novim zakonom spreminja. Uskladitve ne bodo več temeljile le na gibanjih plač zaposlenih, temveč tudi cen življenjskih potrebščin, v prehodnem obdobju v razmerju 60 : 40, od 1. januarja 2015 naprej pa v razmerju 70 : 30. Pri tem pa naj opozorim na pomembno varovalko, po kateri uskladitev pokojnin ne bo smela biti nižja od rasti cen življenjskih potrebščin. Gre res za pomembno rešitev, saj se je, odkar velja ZPIZ-1, v letu 2010 zgodilo prvič, da je bilo povečanje večine pokojnin nižje od rasti cen življenjskih potrebščin.

Drugačno vrednotenje pokojninske dobe. Za bodoče upokojujence je pomembna sprememba v vrednotenju pokojninske dobe, po kateri pokojnina odmerjena za 40 let pokojninske dobe (moški) ali 38 let (ženske) ne bo moglo biti nižje od 80 odstotkov pokojninske osnove. Po novem je vsako leto pokojninske dobe, daljše od 25 let, ovrednoteno z 2 odstotkoma in ne več z 1,5 odstotka kot zdaj. Po ZPIZ-1 znaša starostna po-

kojnina za 40 let pokojninske dobe, dopolnjene v letošnjem letu, 79 odstotkov pokojninske osnove, prihodnje leto pa, če ne bo uveljavljen ZPIZ-2, le 78,5 odstotkov. Zniževanje se bo nadaljevalo, dokler se ne bo izteklo prehodno obdobje, določeno z ZPIZ-1, ko bo odmera znašala 72,5 odstotkov. Za 15 let zavarovalne dobe se starostna pokojnina moškim odmeri v višini 35 odstotkov, ženskam pa 39 odstotkov pokojninske osnove, kar je za ženske ugodnejše.

Kot je znano, se pokojnina odmeri od pokojninske osnove, za njen izračun pa se upoštevajo plače ali zavarovalne osnove iz predpisanega obdobja pred upokojitvijo. ZPIZ-2 podaljšuje obdobje za izračun pokojninske osnove z zdajšnjih 18 na 30 let, in to postopno, vsako leto za eno leto. Po izteku prehodnega obdobja se bodo iz 30-letnega najugodnejšega obdobja, odštela 3 najslabša leta. Tudi po novem sistemu se pri izračunu pokojninske osnove upoštevajo plače ali zavarovalne osnove od leta 1970 dalje.

Plače ali zavarovalne osnove, ki služijo za izračun pokojninske osnove, se bodo preračunavale na vrednost leta pred upokojitvijo s količniki, ki upoštevajo le gibanje povprečnih plač, ne pa tako kot sedaj, tudi pokojnin. Ker je uzakonjeno stalno razmerje, se količniki ne bodo več zniževali. Po veljavni ureditvi pa se njihova višina niža, ker pokojnine ne sledijo v celoti gibanjem povprečnih plač.

Spremenjeni sistem bonusov in malusov. Za doseganje enega najpomembnejših ciljev reforme, to je podaljšanje delovne aktivnosti starejšega prebivalstva, se spreminja sedanji način bonusov in malusov. Zavarovancem, ki izpolnijo pogoje za pridobitev pravice do predčasne ali starostne pokojnine in ostanejo v zavarovanju v nespremenjenem obsegu, se lahko poleg plače za opravljeno delo po novem izplačuje tudi 20 odstotkov pokojnine, do katere bi bili upravičeni. Uveljavitev predčasne pokojnine pri minimalni starosti, ki ima za posledico zgodnejši odhod s trga dela, pa bo vplivala na občutnejše znižanje pokojnine.

Uresničevanje tega cilja je neposredno povezano tudi z najpomembnejšim ciljem modernizacije pokojninskega sistema, to je dolgoročno finančno stabilnostjo sistema. Gre za cilj, ki je in mora biti v interesu vseh generacij, tako aktivnih kot upokojenih, saj sistem obveznega PIZ temelji na načelu medgeneracijske solidarnosti. Zato je treba vse rešitve ZPIZ-2, ki zadevajo uresničitev teh ciljev in načel, presojati tudi s stališča, ali pripomorejo k pravični porazdelitvi bremen na vse generacije.

ZDUS

Obiskujte strani www.zdus-zveza.si

Manj ugodne rešitve od zdajšnjih

Zaostritev pogojev za pridobitev starostne pokojnine. V razpravi o ZPIZ-2 je največ pozornosti veljalo zaostritvi pogojev za pridobitev starostne pokojnine. Res je, da se pogoji zaostrujejo tako glede starosti kot pokojninske dobe. Pri tem pa ne gre prezreti, da pogoj 40 let pokojninske dobe za moške velja že dolgo, ženskam pa je bil z zadnjo reformo zaostrjen s 35 let na 38 let. Do zaostritve ne bo prišlo takoj, torej od danes na jutri, kot skušajo nekateri prikazati, temveč v daljšem časovnem obdobju. Obdobja prilagajanja zahtevanih starosti so različno dolga. Za moške največ do leta 2021, za ženske pa do leta 2025. Obdobja, v katerih se prilagajata zahtevani pokojninski dobi, so nekoliko krajša. Treba pa je vedeti, da morata biti za pridobitev pravice izpolnjena hkrati oba pogoja, tako starost kot pokojninska doba. Kar zadeva starost, naj opozorim, da se lahko ta zniža pod predpisano zaradi služenja vojaškega roka in skrbi za otroke. Materinstvo naj bi praviloma uveljavljale ženske, moški pa le izjemoma.

Predčasno upokojevanje. V prihodnje se bodo lahko zavarovanci odločili tudi za predčasno upokojevanje, seveda pa bodo v tem primeru deležni t. i. malusov. Ti bodo trajni, njihova višina pa bo odvisna od tega, koliko mesecev pred starostjo 65 let ali v prehodnem obdobju vsako leto ob drugačni starosti, se bodo zavarovanci upokojevali. Najvišje možno znižanje pokojnine za 60 mesecev manjkajoče starosti bo 18 odstotkov.

Opuščanje pravice do invalidnine za telesno okvaro. ZPIZ-2 opušča pravico do invalidnine za telesno okvaro. Zavarovanci, ki so pravico do invalidnine že pridobili, jo bodo ohranili, vendar se zneski v prihodnje ne bo več valorizirali.

Če ne bo uveljavljen ZPIZ-2, upravičenci do državne pokojnine ne bodo več dobivali te pokojnine od Zavoda. Ta dajatev namreč sodi v sistem socialno varstvenih prejemkov, urejen z zakonom o socialno varstvenih prejemkih, ki začne veljati s 1. junijem 2011. Po ZPIZ-2 bodo osebe, ki so to pravico pridobile po ZPIZ-1, to pravico ohranile, na novo pa je ne bo več mogoče pridobiti. Ti ljudje bodo svoje pravice iskali v sistemu socialno varstvenih prejemkov.

Varstveni dodatek. Pravico do varstvenega dodatka že po sedaj še veljavni ureditvi ureja poseben zakon. Z zakonom o socialno varstvenih prejemkih, sprejetem leta 2010, pa je bila ta pravica prenesena v nov sistem. S pričetkom njegove uporabe, to je s 1. junijem 2011, bodo centri za socialno delo, pristojni za njeno dodelitev, po uradni dolžnosti preverili, ali dosedanji upravičenci do varstvenega dodatka izpolnjujejo pogoje za izplačilo tega prejemka po novi ureditvi in jim izdali ustrezne odločbe.

Beneficirana zavarovalna doba. Neodvisno od povedanega kaže še opozoriti, da se bodo nekateri starejši zavarovanci zaradi beneficirane zavarovalne dobe upokojili pri nižji starosti, mlajši, vključeni v sistem obveznega dodatnega zavarovanja, pa bodo lahko pred starostno upokojitvijo uveljavili poklicno pokojnino.

Anka Tominšek

Novosti v zdravstveni zakonodaji

Minister za zdravje dr. Dorjan Marušič je te dni poslal v javno razpravo dokument Nadgradnja zdravstvenega sistema do leta 2020. Preden bodo strokovnjaki ministrstva pripravili novi različici zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter zakona o zdravstveni dejavnosti, želi od ciljnih skupin izvedeti, kako ocenjujejo usmeritve, ki jih je navedel v dokumentu.

Temeljna ministrova zaveza sledi našim pričakovanjem: uveljaviti enakovreden in solidaren dostop vsakega posameznika do kar najbolj kakovostnih zdravstvenih storitev.

Nadgradnja zdravstvenega sistema mora slediti naslednjim temeljnim načelom:

- z decentralizacijo in krepitevijo regionalizacije ter sočasnim zagotavljanjem razvoja strokovnosti in prenašanju in povezovanju znanja med različnimi nivoji doseči zagotovitev geografske dostopnosti do zdravstvenih storitev;
- zagotavljanje kakovostne dostopnosti z zagotavljanjem kakovostnih in varnih zdravstvenih storitev;
- zagotoviti finančno in alokacijsko dostopnost z določitvijo košarice zdravstvenih storitev v skladu z načeli klinične in stroškovne učinkovitosti ter sprememb sistema zavarovanja.

Minister daje prednost primarnim zdravstvenim centrom kot vstopnim vratom v zdravstveni sistem, podeljevanje koncesij pa le tam, kjer je zunaj javnih zdravstvenih centrov potrebna ambulanta. Podpira specialistične ambulante na primarni ravni, da bi tako pacientom zagotovili lažji dostop do specialistične dejavnosti.

Napoveduje združevanje nekaterih bolnišnic in specialističnih dejavnosti na sekundarni ravni.

Predlaga ustanovitev javne agencije, katere namen bo zagotavljanje kakovosti in varnosti.

Uvaja t. i. referenčne ambulante, ki so, sodeč po opisu, nova različica dispanzerske dejavnosti, saj v njih predvideva preventivo in kurativo ter strokovno delitev dela med zdravnikom in medicinskimi sestrami.

V zakonu namerava določiti košarico zdravstvenih storitev, ki zadovoljujejo najpomembnejše zdravstvene potrebe prebivalstva, to je storitve, ki morajo biti dostopne vsem državljanom in državljankam ne glede na njihovo finančno stanje ali kako drugo značilnost. To je vsekakor dobro, saj je pri zdajšnji ureditvi, ko je na videz državljanom na voljo vse, kar premore slovensko zdravstvo, a je vse to v resnici na voljo zgolj tistim, ki vstopajo v sistem z zasebnimi sredstvi ali po prijateljski kanalih. Zato se za druge daljšajo čakalne dobe.

Minister nakazuje tudi odpravo dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja in prenos teh sredstev v enotno zdravstveno zavarovanje. Načrtuje povečanje javnega deleža sredstev za zdravstvo na 80 odstotkov ter povečanje obsega javnih sredstev za zdravstvo do 10 odstotkov bruto domačega proizvoda do leta 2020.

Precej pozornosti namenja programom promocije zdravja in informatizaciji zdravstvenega sistema. Napoveduje tudi ločitev javnega in zasebnega zdravstva.

Minister se je pogumno lotil največjih problemov v zdravstvu. Dokument je napisan na kožo uporabnikom, zato je mogoče pričakovati precejšen odpor pri zdravnikih in pri zavarovalnicah. Če se bo držal načrta, ga bomo lahko v Zvezi društev upokojeencev podprli brez zadržkov.

Mateja Kožuh Novak

Kaj prinaša zakon o prostovoljstvu?

Na nekajletno vztrajanje prostovoljskih organizacij je ministrstvo za javno upravo v sodelovanju s prostovoljskimi organizacijami pripravilo zakon o prostovoljstvu. V veljavo je stopil 18. februarja 2011 (UL štev.10, leto XXI).

Kaj je prostovoljsko delo? Je delo, ki ga posameznik po svoji volji in ne da bi pričakoval plačilo ali neposredne, pa tudi posredne materialne koristi zase, opravlja v dobro drugih ali v splošno korist. Delo, ki je namenjeno zadovoljevanju zgolj osebnih interesov članov v članski organizaciji in ni v splošno družbeno korist, ni prostovoljsko delo.

Zakon uvaja nov pojem: prostovoljska služba. Kdor opravlja prostovoljsko delo v obsegu najmanj 20 ur na teden in v časovnem obdobju, ki traja najmanj šest mesecev brez presledka, opravlja prostovoljsko službo.

Pisni dogovor o prostovoljskem delu. Kdor opravlja prostovoljsko službo, mora skleniti pisni dogovor o prostovoljskem delu.

Pisni dogovor o prostovoljskem delu mora društvo skleniti s prostovoljko/cem, ki to zahteva. Prav tako mora društvo skleniti pisni dogovor o prostovoljskem delu z osebami, mlajšimi od 15 let, ali z osebami, ki jim je bila delno ali v celoti odvzeta poslovna sposobnost. Pisni dogovor z društvom morajo skleniti tudi vsi prostovoljci, ki jih društvo napoti na prostovoljsko delo v tujino.

Če je sklenjen ustni dogovor o prostovoljnem delu, mora prostovoljec podpisati izjavo, da je seznanjen z vsebino in pogoji prostovoljskega dela, s pravicami in dolžnostmi prostovoljca, z morebitnimi tveganji pri opravljanju prostovoljskega dela ter z etičnimi pravili prostovoljske organizacije in s tistimi, ki jih zahteva konkretno prostovoljsko delo (nekoliko razširjena izjava, kot jo podpisujejo prostovoljke v projektu Starejši za starejše).

Osnutek dogovora o prostovoljskem delu in osnutek izjave prostovoljca bomo objavili v naslednji številki ZDUS plus.

Evidenca prostovoljcev in prostovoljskega dela. Za potrebe spremljanja razmer in spodbujanja prostovoljstva ter uresničevanja pravic in dolžnosti prostovoljcev in prostovoljskih organizacij vodi prostovoljska organizacija evidenco prostovoljcev in opravljenega prostovoljskega dela.

Za vsakega prostovoljca mora prostovoljska organizacija imeti evidenčni list prostovoljca. Tudi osnutek evidenčnega lista bomo objavili v naslednji številki ZDUS plus.

Žal so tudi ta zakon pisali birokrati, ki še nikoli niso delali v prostovoljskih organizacijah. Zakon namreč ne predvideva sredstev, ki naj bi jih društva dobila, da bi lahko nagradila vsaj tajnice prostovoljke za dodatno delo. V javni razpravi smo ves čas opozarjali na preveliko obremenitev funkcionarjev v društvih, a zaman.

Pravice in dolžnosti prostovoljcev so opisane v členih 25 do 28 zakona. Na izobraževanjih prostovoljcev jih mora organizacija seznaniti z njimi.

Dolžnosti prostovoljske organizacije:

- Prostovoljska organizacija mora prostovoljca nezgodno zavarovati.

- Prostovoljska organizacija je odgovorna za morebitno škodo, ki jo je pri svojem delu povzročil prostovoljec.

- Prostovoljska organizacija mora prostovoljcu povrniti stroške, ki so nastali pri opravljanju prostovoljskega dela, če je tako dogovorjeno z dogovorom o prostovoljskem delu.

To pa so: potni stroški, stroški prehrane in nastanitve, nadomestilo za uporabo lastnih sredstev, ki se obračuna po dejanskih stroških, če so ti izkazani z dokazili, ali v pavšalnem znesku. Pavšalni znesek ne sme na leto presežati 20 odstotkov višine povprečne mesečne plače zaposlenih v Sloveniji za januar prejšnjega leta (dec. 2010 je bilo to 1.534 evrov, torej povračilo stroškov v pavšalu ne sme presežati 306 evrov na leto).

- Enkrat na letno mora prostovoljska organizacija na enotnem predpisanem obrazcu pripraviti poročilo o prostovoljstvu.

Obveznosti države:

- Ministrstvo za javno upravo pripravi strategijo razvoja prostovoljskega dela.

- Vlada imenuje stalno delovno telo, sestavljeno iz predstavnikov vlade in prostovoljskih organizacij, ki spremlja uresničevanje strategije.

- Državni proračun bo prostovoljskim organizacijam namenil za opravljanje prostovoljskega dela ali za razvoj organizacij najmanj 10 odstotkov razpisanih sredstev.

- Prostovoljske organizacije bodo lahko uveljavljale prostovoljsko delo kot svojo participacijo pri razpisih, če zakon ne določa drugače.

- Stroški vodenja, usklajevanja in mentorstva prostovoljcev se priznavajo kot upravičeni stroški sofinanciranja programov prostovoljskih organizacij.

- Ministrstvo za javno upravo mora vzpostaviti elektronski vpis v seznam prostovoljskih organizacij.

- Vlada mora ustanoviti odbor RS za podelitev državnih priznanj na področju prostovoljstva (9 članov iz vseh vej prostovoljstva).

Ministrstvu za javno upravo morajo DU sporočiti naslednje podatke:

- matično številko pravne osebe,

- naziv in sedež pravne osebe,

- statusno obliko pravne osebe,

- osebne podatke zakonitega zastopnika,

- dejavnost pravne osebe,

- izjavo, da je njeno delovanje z zakonom določeno kot nepridobitno in da njena osnovna dejavnost ni v nasprotju z označitvijo prostovoljstva, določeno v 2. členu zakona o prostovoljstvu ter da zagotavlja in usposablja prostovoljce za prostovoljsko delo ali da se v njene dejavnosti prostovoljsko delo opravlja v splošno korist.

Nagrade, ki jih predvideva zakon:

- nagrada RS za prostovoljstvo;

- priznanje RS za prostovoljstvo.

Merila za podeljevanje nagrad določa 42. člen zakona.

info.zdus

Zakon o malem delu

Zveza društev upokojencev Slovenije je zamisel o zakonu o malem delu predložila ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve kot priložnost za ureditev možnosti za delo upokojencev. V ministrstvu so pripravili zakon, ki ureja zaposlovanje upokojencev, študentov in brezposelnih.

Kaj prinaša zakon dobrega?	Kje so zadržki ciljnih skupin?
Malo delo je začasno, občasno ali trajneje časovno omejeno delo	
Zakon omogoča, da se začasno in priložnostno delo šteje v delovne izkušnje in pokojninsko dobo	
Omogoča opravljanje priložnostnih in začasnih del upokojencem, brezposelnim in neaktivnim	
Upokojenci	
Upokojenci bodo lahko delali 60 ur na mesec in zaslužili do 6 tisoč evrov bruto	
4 odstotki iz koncesijske dajatve bodo namenjeni projektom za večjo socialno vključenost upokojencev	
Študentje	
4 odstotki koncesijske dajatve bodo namenjeni projektom študentov	2 odstotka bosta namenjena za delovanje Študentske organizacije Slovenije (prej 4,5 odstotka)
Zagotavlja večje število štipendij za dijake in študente – 5 odstotkov koncesijske dajatve, namenjene za štipendije (prej 3 odstotki)	Študentje bodo lahko opravili do 720 ur na leto ali do 6 tisoč evrov bruto na leto; najnižja urna postavka je 4 evre. 2 odstotka sta namenjena za gradnjo študentskih servisov
Priznani stroški posrednikov študentskega dela bodo po novem 2 odstotka, prej 4,5 odstotka	
Delavci	
Brezposelni bodo lahko opravili 60 ur malega dela na mesec in na leto zaslužili do 6 tisoč evrov bruto, ne da bi zaradi tega izgubili status brezposelnega	Sindikati se bojijo, da bo malo delo v veliki meri nadomestilo delo za poln delovni čas (v Nemčiji 20 odstotkov delavcev dela prek malega dela, le polovica jih najde redno delo)
Malo delo se bo štelo v pokojninsko dobo	
Delodajalcem omogoča hiter, administrativno manj obremenjen najem delovne sile za krajša, občasna ali manjša priložnostna dela	Od malega dela bo za zdravstveno in pokojninsko varstvo zbranih manj prispevkov kot od rednega dela
Zavod za zaposlovanje brezposelnih ne bo pošiljal na malo delo	
Delodajalci bodo pri najemanju delavcev za malo delo omejeni (denimo 2 do 10 zaposlenih – do 360 ur malega dela na mesec)	

Zanimivo, novo, preberite

Končno do e-pismene Slovenije

Država je nekajkrat že obljubila računalniško opismenjevanje starejših, prvič pred dvema letoma. Tokrat bo projekt, kot je videti, na pobudo Zavoda Ypsilon, le zaživel, en pomembnejših sodelavcev v projektu pa je Zveze društev tupokojencev Slovenije.

Po javno dostopnih podatkih kar 80 odstotkov starejših še ni nikoli pritisnilo tipke računalnika, še deset odstotkov starejših od 65 let več, ni še nikoli brskalo po internetu. To se bo s pomočjo Zavoda Ypsilon, Zveze druš-

tev upokojencev Slovenije, Zveze študentskih klubov Slovenije, Slovenske filantropije, knjižnic in šol po Sloveniji, spremenilo. Že meseca aprila bo Zavod Ypsilon v sodelovanju z ZDUS opravil 15 regijskih testnih učenj računalništva, nekaj sto računalniških učilnic pa bo zaživel med 17. in 21. oktobrom letos, ko bodo po en instruktor in po pet asistentov po Sloveniji učilo starejše uporabljati računalnik. Učenje bo potekalo v treh sklopih, t. i. modulih, od katerih bo vsak trajal po dve uri. V prvem sklopu bodo starejši spoznavali računalnik, v drugem se bodo naučili brskati po spletu in v tretjem uporabljali internet, spoznali bodo prednosti uporabe spleta, ki omogoča e-poslovanje z državo, bankami, brezplačno telefoniranje ipd.

Visoki podporniki projekta so predsedniki države, državnega zbora, državnega sveta in vlade, projekt pa, tudi finančno, podpirajo ministrstva za delo, za visoko šolstvo in za šolstvo in šport.

Evropa za državljane

V Zagrebu je bil konec minulega meseca še zadnji od dogodkov projekta Evropa za državljane, imenovan Za strpno in socialno sožitje vseh generacij.

Temeljni namen projekta je povezati organizacije, ki skrbijo za

dobro starejših in skupaj ustvarjajo temelje za strpnejšo družbo. Inštitut Hevrek! iz Slovenije, ki je pobudnik projekta, se je povezal z organizacijo ADA iz Italije, Matico upokojencev Hrvaške, Univerzo za tretje življenjsko obdobje Skopje in Zvezo društev upokojencev Makedonije. Rezultat tega bo največji dogodek za starejše v Evropi - Festival za tretje življenjsko obdobje, ki bo letos že 11. leto zapored v Cankarjevem domu, letos že drugič z mednarodno udeležbo.

BMW odpira tovarno po meri starejših

V neposredni bližini Dingolfinga, starega mesteca v spodnji Bavarski, ki leži 100 km severovzhodno od Münchna in kjer ima tovarna BMW svoje centralne tovarne, so zgradili prvo tovarno v Nemčiji, narejeno po meri starejših ljudi. S tem se je BMW odzval na izzive starajoče se družbe. V novi tovarni avtomobilov so zaposlili starejše delavce, njihovim sposobnostim je prilagojen proces dela z upočasnjenimi montažnimi progami in z ergonomsko prilagojenimi orodji. Tudi osvetlitev je močnejša, prostori za sprostitev in počitek so starejšim prijazni, prav tako tudi prehrana v tovarniški restavraciji. Namen odprtja te tovarne je bil, kot so povedali, da bi izkoristili znanje starejših delavcev, ki so sicer po tempu dela počasnejši, a so hkrati tudi najbolj izkušeni.

Območni odbor Hospica za Gorenjsko

»Neradi govorimo o smrti, pa vendar je del našega življenja in se ji nihče ne more izogniti. Prav zaradi izrivanja misli iz pogovora o smrti je naša stiska toliko večja, ko se z njo soočimo, bodisi ko umirajo ljudje, ki jih imamo radi, ali ko umiramo sami. Govoriti o smrti pomeni pravzaprav govoriti o življenju. Da bi lepše in polnejše živeli, ne smemo izrivate nečesa, kar sodi k življenju, še prav posebej ne smrti.«

*Metka Klevišar, dr. med.
ustanoviteljica društva*

Besede dr. Metke Klevišar so leta 2000 spodbudile Gorenjce, da so na Jesenicah ustanovili iniciativni odbor za ustanovitev območnega odbora Hospic za zgornjo Gorenjsko. Po dveh letih dela so s predavanji usposobili prostovoljke in prostovoljce in našli ustrezne prostore. Društvo ima sedež v Radovljici, na Gorenjski cesti 25, tel. štev.: 04/532 51 40 in 051/416 421, e-pošta: hospic.go@siol.net in splet www.drustvo-hospic.si.

Sejem za starejše v Münchnu

DIE-66 je največji sejem za starejše od 50 let. Svoja vrata bo odprl bo med 11. in 13. marcem na sejmskem razstavišču v Münchnu. Vsak dan si bodo obiskovalci lahko med 10. in 17. uro ogledali številne stojnice z različnimi pripomočki za življenje starejših, in to od prehrambenih artiklov do tehničnih novosti ter se udeležili zanimivih predavanj, okroglih miz in delavnic, sodelovali pa bodo lahko tudi v nagradnih igrah, v priložnostno sestavljenem pevskem zboru itd. Vstopnina je 7 evrov, z upokojensko izkaznico pa 5 evrov. Vstopnice je mogoče kupiti na turističnem informativnem centru na Marienplatz sredi Münchna, cena je enaka, le čakanje pred razstaviščno blagajno si prihranite. Pregled dogajanja, predavanj, okroglih miz in delavnic, na katere se obiskovalci prej prijavijo, je na spletnem naslovu: <http://www.die-66.de/>

Vsi razstavní prostori so letos že dolgo oddani 370 razstavljalcem, na sejmu bo za poslušalce več kot 200 različnih predavanj in delavnic, okroglih miz in številnih predstav. DIE-66 je po zasnovi podoben Festivalu za 3. življenjsko obdobje, ki ga v Cankarjevem domu v Ljubljani vsak konec septembra pripravi Zveza društev upokoencev Slovenije.

ZDUS obiskal generalni sekretar EURAG

Dr. Mateja Kožuh Novak je na sedežu ZDUS sprejela Jaapa van der Speka, generalnega sekretarja EURAG - Zveze starejših generacij Evrope, ene najstarejših in največjih evropskih nevladnih organizacij. V EURAG je vključenih 150 evropskih organizacij in zvez starejših oseb in posameznikov iz 30 evropskih držav, med njimi tudi držav, ki niso članice Unije, denimo Švica in Albanija. EURAG ima poleg predsednika še šest podpredsednikov, ena teh je Slovenka Irena Levičnik Koželj. Na delovnem pogovoru se je pokazalo, da ima EURAG kar nekaj težav, in to ne le finančnih, pač pa tudi organizacijskih. Sedež organizacije je bil v zadnjem času v Avstriji na Dunaju in potem v Gradcu. Van der Spek je predsednici ZDUS predlagal, da bi sedež EURAG v naslednjem mandatu prenesli v Slovenijo. Ker pa so prostori, v katerih deluje ZDUS, za kaj takega pretesni, je predsednica ZDUS gostu lahko samo obljubila, da se bo o tem pogovorila z županom Ljubljane, o njegovem odgovoru in o predlogu vsebinskega sodelovanja med ZDUS in EURAG pa bo poročala na letni konferenci EURAG. LZ

Smučarski prvenstvi upokoencev

Smučanje je eden od množičnih športov, s katerim se ukvarja tudi veliko upokoencev. Nekateri so bili nekoč vrhunski športniki, večina pa klubski tekmovalci in rekreativci. Lani je bilo v okviru svetovnih zimskih veteranskih iger poskusno državno prvenstvo upokoencev Slovenije v veleslalomu in smučarskih tekih, letos pa je PZDU Celje na Rogli pripravila za upokoence Slovenije prvo samostojno prvenstvo v smučanju. V veleslalomu je tekmovalo 122 tekmovalcev, od tega 43 tekmovalk in 79 tekmovalcev.

Rezultati posamično:

Ženske do 65 let: Milena Dolčič, DU Tržič, **66 do 70 let:** Alenka Čater, DU Celje, **71 do 75 let:** Tilka Cerkovnik, DU Mojstrana, **nad 75 let:** Vera Zgoznic, DU Celje. **Moški do 65 let:** Jože Postenšek, DU Sl. Gradec, **66 do 70 let:** Franc Guzelj, DU Škofja Loka, **71 do 75 let:** Jure Veršec, DU Velenje, **nad 75 let:** Franc Dolinar, DU Cerklje.

Rezultati ekipno:

1. DU Celje, 2. DU Slovenj Gradec, 3. DU Škofja Loka.

Tekmovanja so se udeležili člani društev upokoencev iz Štajerske, Koroške, osrednje Slovenije, Gorenjske in Primorske. Zaključek tekmovanja in podelitev priznanj je bil v Ledeni dvorani hotela Planja. Posebno nagrado PZDU Celje sta prejela še najstarejša tekmovalca Kazimira Lužnik iz DU Slovenj Gradec in Franc Primožič iz DU Kamnik.

Splošna ocena je bila, da je bilo tekmovanje pripravljeno dobro in da naj bi postalo tradicionalno ter sestavni del športnega programa ZDUS. SK

Starejši voznik

Na pobudo evropske komisije bo prihodnje leto evropsko leto aktivnega staranja. Pobuda naj bi omogočila boljše možnosti zaposlovanja in boljše delovne razmere za hitro naraščajoče število starejših v Evropi ter jim pomagala, da prevzamejo aktivnejšo vlogo v družbi in pri skrbi za telesno in duševno zdravje v starosti.

Pri nas že uresničujemo projekt Starejši voznik. Projekt je usmerjen k strokovni in širši javnosti, predvsem k aktivnim udeležencem v cestnem prometu. Projekt uvaja idejo vseživljenjskega učenja in prilagajanja novim razmeram tako na področju zdravega staranja, kot pri obnavljanju in utrjevanju veščin vožnje motornega vozila, poznavanja motornega vozila, ureditve cest in obvladovanja različnih razmer na cesti. Ko prometno nezgodo povzroči starejši voznik, se namreč v medijih pogosto srečujemo s pripombami, da bi bilo treba starejše spraviti s cest, saj ovirajo promet in ogrožajo druge. Toda prometna statistika kaže, da skupina starejših voznikov vozi enako varno kot skupina mlajših voznikov.

Starejši predvsem vozijo manj. Vožnjo omejujejo na dnevni čas in na razmere na cestah, v katerih se počutijo varnejše. Rezultat omejevanja vožnje, povezanega z manjšim tveganjem in večjimi izkušnjami se kaže v manjšem deležu mrtvih na število voznikov kot pri voznikih, mlajših od 65 let. Če pa primerjamo prometne nezgode s smrtnim izidom in število prevoženih kilometrov, so vozniki, starejši od 70 let, veliko bolj ogroženi kot vozniki drugih starostnih skupin. Večja ogroženost je tudi posledica dejstva, da so starejši vozniki bolj krhki, ranljivi, poškodbe pa so zaradi splošnega zdravstvenega stanja (denimo bolj krhke kosti) hujše, zdravljenje in rehabilitacija daljša in manj uspešna.

Nekateri vozniki, ne le starejši kot 55 let, so potem, ko so opravili vozniški izpit, kar zanemarili nekatera navodila za varno vožnjo niti niso izrabili prednosti, ki jih ponuja vožnja odličnosti in uporaba tehničnih izboljšav.

Tečajji varne vožnje tudi za seniorje ponujajo zato pomembne vsebine:

- kako se izogniti nevarnim mrtvim kotom ali slepim lisam med vožnjo;
- kako vzdrževati primerno varnostno razdaljo;
- kako izbrati najvarnejši način spreminjanja voznih pasov, zavijanja, vključevanja v promet v križiščih in krožiščih;
- kakšen je pravilen položaj, namestitve in način uporabe volana za učinkovito zaščito pri uporabi varnostnih pasov in zračnih blazin ter drugih oblik pasivne varnosti;
- pravilna uporaba ABS zavornega sistema, ESP in drugih oblik aktivne varnosti, ki jo nudijo nova vozila;
- kako preverjano svojo zmožnost, sposobnost za vožnjo in svoje spretnosti za vožnjo;
- kakšen je učinek zdravil na varno vožnjo;
- kakšne so nevarnosti motečih stvari v avtomobilu, kot je uporaba hrane, pijače, cigaret, mobilnega telefona, nastavljanje radia, disket;
- kako načrtujemo poti, kako se pripravimo na vožnjo.

dr. Majda Zorec Karlovšek

Bivati v lastnem oskrbovanem domu

Oskrbovana stanovanja, nekateri jim pravijo tudi varovana, so v tujini, predvsem pa v skandinavskih deželah že uveljavljena rešitev, pri nas pa so se šele pred nedavnim začela pojavljati. Predstavljajo novo, naprednejšo, človeku prijaznejšo obliko bivanja starejših.

Mijaksova oskrbovana stanovanja v Murglah niso edina tovrstna stanovanja v Sloveniji, so pa ena redkih v ožjem središču Ljubljane in med redkimi lastniškimi stanovanji, saj je večina oskrbovanih stanovanj v Sloveniji najemnih. Najemne pogodbe za ta stanovanja se praviloma sklepajo za nedoločen čas, vendar mora najemnik pred podpisom najemne pogodbe z javnim zavodom izpolnjevati številne razpisne pogoje.

Usodna pot v kopalnico. Odhod v dom ostarelih nikomur ni posebej po volji, zato večina vztraja doma, dokler le lahko ali dokler se, denimo, ne pripeti »usodna pot v kopalnico«, ki se v najboljšem primeru konča s padcem in zlomom kolka. Klasična stanovanja še zdaleč niso primerna za bivanje starostnikov, ki imajo specifične potrebe, pa naj bodo to dovolj široka vrata in hodniki, ki omogočajo nemoteno vožnjo z invalidskim vozičkom (ali katerim drugim pripomočkom za hojo), ali pa dodatna oprijemala v kopalnici, nedrseča tla, pa še kaj bi se našlo. »Naša oskrbovana stanovanja v Murglah so, kar zadeva gradnjo in načrtovanje, celo korak pred pravilnikom, saj smo vanje vgradili nadstandardne materiale ter naprave, ki jih pravilnik sploh ne omenja. Tak je, denimo, prezračevalni sistem s filtracijo zraka,

ki se je ne bi branil niti najprestižnejši dubajski hotel,« pravi Miha Jarc, direktor in lastnik skupine Mijaks.

Kdo bo stanoval? Zakonodaja sicer pravi, da lahko v oskrbovanih stanovanjih biva človek, starejši od 65 let, kupi pa ga lahko vsak. Jarc meni, da bodo ta stanovanja postala nekakšna medgeneracijska

Miha Jarc, direktor in lastnik skupine Mijaks

stanovanja, ki jih bodo kupovale družine, v njih pa bodo starejši preživljali svoje tretje življenjsko obdobje. »Nepremičnino, ki jim ne ustreza več, ker je prevelika za njihove potrebe, ker nima dvigala ..., bodo lahko prodali in pri nas kupili oskrbovano stanovanje, ki bo prilagojeno njihovim potrebam, obenem pa jim bo ostalo še nekaj deset, morda sto tisoč evrov rezerve.«

Obujamo mrtvi kapital. Kaj prinašajo oskrbovana stanovanja v Slovenijo, smo še vprašali našega sogovornika. »Trgu smo ponudili zgodbo, ki je uspešna, kar kažejo podatki o prodanih stanovanjih v murgelskem kompleksu – čeprav bodo stanovanja dokončana in hkrati vseljiva šele v letošnjem novembru, je že prodanih 70 odstotkov stanovanj. Tako bomo naredili nekaj dobrega za starejše ljudi. Kar pa se mi zdi tudi zelo pomembno, s tem bomo obudili mrtvi kapital!«

Živeti v prilagojenem lastnem domu do konca življenja, pa je seveda želja vsakogar!

Blaž Kondža

SREČO JE LEPO DELITI.

PRISTOP

www.triglav.si

ZAVAROVANJE
ZA VARNE
VOZNIKE

-10%

PAMETNO JE IMETI DOBRO ZAVAROVAN AVTO.

 triglav

POPUST VELJA ZA ZAVAROVANCE, STARE 33 LET IN VEČ, PRI ZAVAROVANJU AVTOMOBILSKE ODGOVORNOSTI IN ZAVAROVANJU VOZNIKA ZA ŠKODO ZARADI TELESNIH POŠKODB, IN SICER ZA OSEBNA VOZILA V LASTI IN UPORABI FIZIČNIH OSEB. VEČ INFORMACIJ NA AVTO.TRIGLAV.SI.